

УДК 347.921.6

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/189-190

Анастасія КОЗЛОВСЬКА

курсант ННІ права та підготовки
фахівців для підрозділів
Національної поліції

Марина ЛОГІНОВА

викладач кафедри
цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЦИВІЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СПЛАТИ СУДОВОГО ЗБОРУ УЧАСНИКАМИ БОЙОВИХ ДІЙ

З початком повномасштабного вторгнення рф в Україну багатьом людям, які раніше жили звичайним цивільним життям, довелося стати на захист своєї держави зі зброєю в руках. Розширення масштабів мобілізації стало наслідком отримання багатьма громадянами України правового статусу учасника бойових дій, який передбачає низку пільг та пакет допомоги від держави. Оскільки в умовах війни дуже загострюється як питання фінансового становища громадян, так і фактора соціальної допомоги учасникам сил безпеки і оборони України, вважаємо за доцільне розглянути цивільно-процесуальні особливості сплати судового збору учасниками бойових дій.

Відповідно до частини 1 статті 1 Закону України «Про судовий збір» судовий збір – це збір, що справляється на всій території України за подання заяв, скарг до суду, за видачу судами документів, а також у разі ухвалення окремих судових рішень, передбачених цим законом. Судовий збір включається до складу судових витрат [1].

Відповідно до статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» особами, які належать до учасників бойових дій, в тому числі є: поліцейські, військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, працівники розвідувальних органів та інші особи, які брали безпосередню участь у відсічі збройної агресії російської федерації проти України [2].

12 грудня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду прийняв рішення щодо звільнення від сплати судового збору учасників бойових дій у випадках, коли особа звертається до суду зі справою про його соціальні права як пенсіонера [3].

Відповідно до пункту 13 частини 1 статті 5 Закону України «Про судовий збір» від сплати судового збору під час розгляду справи в усіх судових інстанціях звільняються учасники бойових дій, постраждалі учасники Революції Гідності, Герої України – у справах, пов'язаних з порушенням їхніх прав [1]. Дана юридична норма не має у своєму змісті переліку конкретних справ, щодо яких у учасників бойових дій існують законні підстави сплачувати судовий збір, а отже, своїм рішенням Верховний Суд вніс ясність та конкретизував дану статтю.

Відповідно до частини 2 статті 22 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» ветерани війни та особи, на яких поширюється дія цього нормативного акта, отримують безоплатну правову допомогу щодо питань, пов'язаних з їх соціальним захистом, а також звільняються від судових витрат, пов'язаних з розглядом цих питань [2].

Отже, суд при вирішенні питання щодо сплати судового збору особою, яка має статус учасника бойових дій, має дослідити підстави та предмет заявленого позову, а також перевірити, чи стосується дана справа соціальних прав цієї особи як пенсіонера. На нашу думку, таке тлумачення вищезазначених норм Верховним Судом спрощує діяльність суду щодо принципу розгляду справ у розумний строк, передбачений Цивільним процесуальним кодексом України.

1. Про судовий збір : Закон України від 08.07.2011. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text>.

2. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22.10.1993. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>.

3. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 600/1927/23-а від 12.12.2023. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115598438>.

УДК 347.94

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/190-191

Іван КУДІА

курсант ННІ права та підготовки
фахівців для підрозділів
Національної поліції

Олена НАГОРНА

старший викладач кафедри
цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ДОКАЗУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Протягом останніх десятиліть багато країн активно модернізують своє цивільно-процесуальне законодавство, спрямовуючи зусилля на оновлення процедур для відповідності потребам сучасності. Зокрема, шляхом впровадження сучасних методів розгляду та вирішення цивільних справ. Використання зарубіжного та національного досвіду в цьому питанні може допомогти Україні створити ефективний механізм захисту цивільних прав і створити оптимальну процедуру розгляду справ. Однак досягнення цих цілей може бути складним без практичного підґрунтя та оцінки ймовірних результатів. Тому важливо зосередити зусилля на вивченні принципових концепцій цивільної процесуальної науки та практики, зокрема концепції доказування. Правило щодо належності доказів сприяє швидкому та обґрунтованому розгляду справ, впливаючи на ухвалення законних рішень. Але важливо бути обережним у застосуванні цього правила, оскільки неправильне відхилення доказів може загрожувати захисту прав та інтересів.

Мають місце недоліки у законодавчому регулюванні правила про належність доказів. Згідно із цим правилом, право обґрунтовувати належність конкретного доказу для підтвердження вимог чи заперечень закріплено виключно як право сторін, що суперечить принципу рівності прав усіх учасників справи у доказуванні [3]. Відповідно до закону всі учасники мають право подавати докази, давати пояснення, висловлювати свої доводи. Запропоновано зміну в частину статті 77 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПКУ) [1], яка має включати право обґрунтування належності доказів.

У випадках, коли закон не встановлює конкретні докази для підтвердження або спростування фактів і обставин, кількість наявних доказів стає ключовою. Норми, що регулюють цю сферу, мають імперативно-диспозитивний характер, оскільки визначають методи правового регулювання цивільних процесуальних відносин. Проте деякі положення цивільного процесуального законодавства не завжди є чіткими і не підпадають під класифікацію як імперативні чи диспозитивні. В українському цивільному процесі поступово набуває значення позовне провадження, що впливає на його юридичну природу. В окремих провадженнях зберігається характер слідчого процесу, оскільки не виникає суперечок між сторонами з протилежними інтересами, які є основними суб'єктами спірного процесу. Є велика кількість справ, які мають особливе суспільне значення, такі як справи, пов'язані з захистом прав та інтересів малолітніх, осіб з обмеженими можливостями, психіатричною допомогою тощо. У таких справах законодавець зміцнив право суду витребувати докази за власною ініціативою (ч. 2 ст. 294 ЦПКУ). У справах наказного провадження, через відсутність підготовчих або судових засідань, змагальні права, що стосуються надання доказів суду, реалізує лише заявник. Зазначені вище правила визначають низку законодавчих